نازه‌های نشر

کتاب «مراکز علمی و مؤسسات آموزشی شیعه» منتشر شد

«مراکز علمی و مؤسسات آموزشی شیعه (در ایران و عراق تا پایان قرن پنجم هجری)» اثر قدرت‌الله گرانود در ۲۷۵ صفحه به چاپ رسید.

به گزارش خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا)، این اثر که به قلم قدرت‌الله گرانود است مراکز علمی و آموزشی شیعه در ایران و عراق را تا پایان قرن پنجم هجری مورد بررسی قرار داده است.

«مراکز علمی و مؤسسات آموزشی شیعه امامیه از موضوعاتی است که به دلیل شناخت بیشتر مراکز علمی و مؤسسات آموزشی شیعه‌ی اثنی عشری و چگونگی فعالیت علمی و آموزشی پیروان این مذهب که همواره در زمان و مکان مورد نظر پژوهش در محدودیت بوده‌اند، اهمیت بسزایی دارد. پژوهش حاضر بارنگاهی به چگونگی نفوذ و گسترش تشیع در مناطق گوناگون و عوامل مؤثر بر آن‌ها، فعالیت‌های آموزشی، مؤسسات و مراکز علمی شیعیان را بررسی کرده است.

نویسنده ضمن تبیین جایگاه تشیع در مناطق مختلف ایران و عراق، مراکز علمی و مؤسسات آموزشی و پژوهشی این مناطق را شناسایی و نقش عالمان، دانشمندان، حاکمان، وزیران و امیران شیعه را در این توسعه علمی تبیین کرده است.

این پژوهش به فعالیت‌های علمی شیعیان امامیه از آغاز تا پایان قرن پنجم هجری می‌پردازد و گستره علمی آن، ایران و عراق است.

در این پژوهش از شیعه اثنی عشریه با اصطلاح «امامیه» نیز یاد می‌شود و منظور از امامیه در این پژوهش آن گروه از شیعیانی هستند که از خط امامت جدا نشده و قائل به امامت امامان دوازده‌گانه‌اند؛ یعنی گروه‌های زیدیه، اسماعیلیه، فطحیه و دیگران که از خط امامت جدا شده‌اند، مدنظر این پژوهش نیست.

پژوهش حاضر یک مقدمه، سه فصل و یک نتیجه دارد. در مقدمه، محدوده مکانی و زمانی، همچنین محدوده مذهبی و فرقه‌ای پژوهش مشخص و معین شده، پس از آن ضرورت تحقیق، سؤالات و فرضیات تحقیق، روش تحقیق و اهداف آن و پیشینه تحقیق، بررسی منابع و واژه‌شناسی عرضه شده است.

فصل نخست با عنوان «مراکز علمی شیعه امامیه در ایران و عراق تا قرن پنجم هجری» دارای دو قسمت است: در قسمت اول، تشیع عراق و مراکز علمی آن بررسی می‌شود؛ این بخش به نفوذ و گسترش تشیع در عراق و شهرهایی می‌پردازد که تشیع در آن فعالیت آموزشی داشته است.

این قسمت با مرکز علمی کوفه شروع می‌شود و با مناطق شبعه‌نشین دیگر در عراق مانند بصره پی می‌گیرد. قسمت دوم به بررسی تشیع در ایران و مراکز علمی آن پرداخته است؛ در این قسمت ابتدا چگونگی نفوذ و گسترش تشیع در ایران بررسی و سپس به اجمال به ذکر مراکز علمی آن پرداخته شده که با مرکز علمی قم آغاز می‌شود و با مناطق شیعه‌نشین دیگر در ایران خاتمه می‌یابد.

فصل دوم با عنوان «مؤسسات آموزشی» است. در مقدمه این فصل به بررسی اجمالی مؤسسات آموزشی شیعه امامیه پرداخته می‌شود، پس از آن، مؤسسات آموزشی گوناگونی مانند مکتبخانه، مؤسسه آموزشی مسجد، منازل علما، مجالس علم و علما، کتابخانه و دارالعلم و مؤسسه آموزشی مدرسه بررسی می‌شود.

فصل سوم به «منابع مالی و هزینه‌ای مؤسسات آموزشی شیعه» اختصاص یافته که در آن به نقش فقها، مردم، سلاطین، وزیران، امیران محلی و... در تأمین مالی مؤسسات آموزشی شیعه پرداخته می‌شود.

نکته ها

آیت الله مجتبی تهرانی

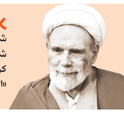

چند نکته آموزنده از امام صادق(ع)

شخصی خدمت امام صادق(ع) آمد و عرض کرد: پدر و مادرم فدای شما باد، پسر پیغمبر! من(که) به بی‌پدری مبتلا می‌باشم. حضرت شروع کردند جملاتی به او فرمودند. اینکه: «اگر خدا متکفل روزی و رزق شده، «اگر او تعهد و تکفل کرده روزی‌ات را به تو می‌دهد، پس برای چی

غصه می‌خوری؟» «هان! حالا من یک مثال می‌زنم؛ کرجه خیلی پایین می‌زنی، حلال و حرام، از هر راهی دست می‌اندازی. حضرت به او فرمود: اگر قیامتی در کار است، حسابی در کار است و اگر حسابرسی خداوند حق و درست است، پس برای چه این همه مال روی هم انباشته می‌کنی؟ تازه حضرت فقط حلالش را گرفته، نه حرص می‌زنی؟ چرا اعصابت را بی‌خود خراب می‌کنی؟ این در و آن در چیزی را که احتیاج هم نداری می‌گذاری، اگر واقعاً اعتقاد داری آنجا باید برای همین حلال‌هایش، فرض کنیم از شیر مادرت هم حلال‌تر باید جواب پس بدهی، پس چرا این قدر روی هم جمع می‌کنی؟

حرامش را، اگر به این اعتقاد داری؟ چرا روی هم انباشته می‌کنی؟ چیزی را که احتیاج هم نداری می‌گذاری، اگر واقعاً اعتقاد داری آنجا باید برای همین حلال‌هایش، فرض کنیم از شیر مادرت هم حلال‌تر باید جواب پس بدهی، پس چرا این قدر روی هم جمع می‌کنی؟

اگر برای آنچه که داری اطاعت خدا را می‌کنی پاداش درست است یعنی قبول داری خدا به تو پاداش می‌دهد، چرا پس از آن احساس خستگی می‌کنی؟ چرا کسل می‌شوی؟ کسی که اطاعت می‌کند باید بعدش خوشحال شود؛ چون می‌داند پاداش هست، آنجا بهش می‌دهند. کسی برای دیگری کار می‌کند، می‌داند آخر سر یک پول حسابی

که شرعاً و عقلاً سزاوار است انسان از آنچه دارد، انفاق کند جلویش را بگیریم، به این بخل می‌گویند. اگر اعتقاد داری اگر عمل زشت انجام دهی خدا تو را کیفر می‌کند و کیفرش هم آتش جهنم است. پس چرا داری گناه می‌کنی؟ خیلی هست، من دیگر پیش از این نمی‌گویم. همه‌اش تذکّره بود. بنشینید فکر کنید خودتان.

می‌خواهد بهش بدهد: آن قدر خوشحال می‌شود که کار را کرده؛ بعد پول را بهمان می‌دهد. ای دنیا مادر دنیا خیلی شوخی می‌کنیم، یکی از شوخی‌هایش هم همین است.

اگر این را قبول داری که هر چه در راه خدا بدهی، جایش را پُر می‌کند، چرا چیزی نمی‌دهی؟ بخل معنایش چیست؟ امساک کردن، جایی

رعایت حق کسی هرگز نباید مانع شما از اقامه حق بر او شود.

سیره علما

قدردانی از همسر

علی رضا جعفری فرزند علامه محمدتقی جعفری، درباره پدرش نقل می‌کند: «اساساً ایشان در برخورد با همسر، جایگاه علمی و اجتماعی خویش را فراموش می‌کرد و هیچ گاه سختی و مشکلات مربوط به کارهای خویش را با خود به خانه نمی‌آورد. اگر هم خسته بود، به سخنان همسرش گوش می‌داد و اظهارات معقول و منطقی [ایشان] را می‌پذیرفت و از کوشش‌های همسرش مدام در مناسبت‌های مقتضی قدردانی می‌کرد».

دیدگاه

در نشست علمی «مدار اعتراض» مطرح شد

جای خالی تحلیل‌های الهیاتی در بررسی تحولات اخیر کشور

نشست علمی «مدار اعتراض» با همکاری مشترک پژوهشکده علوم‌انديشه سیاسی، مرکز همکاری‌های علمی و بین‌الملل پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی و دفتر تبلیغات اسلامی برگزار شد.

به گزارش خبرگزاری مهر، حجت‌الاسلام سیدعلی اکبر حسینی‌رامندی در این نشست علمی با عنوان «مدار اعتراض» به تشریح موضوع «اعتراض در آموزه‌های قرآن» پرداخت و گفت: به‌طور طبیعی بسیاری از اصطلاحات رایج در ادبیات سیاسی امروز به‌طور صریح و مستقیم در قرآن کریم وجود ندارد اما کلیات آن‌ها، پیش‌نیازها، آسیب‌ها و تهدیدها و همچنین حد و مرز شیوه مدیریت آن‌ها در قرآن آمده است، نوع نگرش قرآن به انسان و آزادی او اعتراض مدنی را هم در خود دارد و ما نباید اعتراضات را نادیده بگیریم، آنچه قرآن کریم از ما می‌خواهد شنیدن اعتراضات و دادن پاسخ صحیح به آن‌هاست.

حسینی‌رامندی خاطرنشان کرد: در آموزه‌های اسلامی ستون فقرات جامعه دینی و قرآنی، مردم هستند. عدالت این است هر چیزی را در جای خود قرار دهیم و این امر زمانی محقق می‌شود که جایگاه مردم در تحقق عدالت را به‌خوبی بشناسیم.

■ **ضرورت تبیین هرچه بیشتر آرمان‌های انقلاب و جمهوری اسلامی ایران برای نسل امروز**

علی اکبری معلم به تشریح موضوع «جامعه‌پذیری سیاسی و اعتراض» پرداخت و گفت: در وهله نخست باید دید چه نسبتی بین جامعه‌پذیری سیاسی و تعارضات اجتماعی است. طبیعتاً اگر جامعه‌پذیری سیاسی به درستی ایجاد شود می‌تواند به ثبات و آرامش اجتماعی منجر شود.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی بیان کرد: به نظر می‌رسد در نظام جمهوری اسلامی ایران با وجود تلاش‌های خوبی که در امر جامعه‌پذیری سیاسی شده اما در تفهیم جامعه درباره ارزش‌های مندرج نظام کم‌کاری صورت گرفته است.

اکبری معلم اظهار کرد: ایجاد زمینه لازم و فراهم کردن محیطی سالم برای مشارکت مردم در مسائل و رویدادهای سیاسی کشور یکی دیگر از راهکارها برای افزایش جامعه‌پذیری سیاسی در ایران است تا مردم بتوانند به نحو شایسته‌ای در سرنوشت کشور خود ابراز نظر کنند.

■ **اعتراض ممکن است بیشتر از ادراک عدالت ناشی شود تا از عدالت واقعی**

حجت الاسلام احمد اولیایی به تشریح موضوع «اعتراض بر مدار ادراک عدالت» پرداخت و گفت: ادراک عدالت به آنچه مردم در مورد عدالت و ظلم در جامعه می‌پندارند اشاره می‌کند؛ یعنی ممکن است در جامعه‌ای عدالت واقعی وجود داشته باشد اما مردم آن فکر کنند عدالتی وجود ندارد یا برعکس.

وی در پایان خاطرنشان کرد: خطاهای تشخیصی افراد نیز یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار بر ادراک آن‌ها در موضوع عدالت بوده و گاهی افراد تمام موفقیت‌هایی که داشته‌اند را حاصل تلاش‌های شخصی دانسته و تمام شکست‌های زندگی خود را حاصل اقدامات سایر اطرافیان و یا حکومت عصر خود اعلام می‌کنند. این خطاها می‌تواند ادراک فرد از عدالت را تحت تأثیر قرار دهد.

■ **جای تحلیل‌های الهیاتی در بررسی تحولات اخیر کشور خالی است**

حجت‌الاسلام احمد رهدار به بررسی «ضرورت تبیین الهیاتی از بحران‌های اجتماعی» پرداخت و گفت: این انتظار از حوزه‌های علمیه نیز وجود دارد که در هنگام بروز بحران‌های اجتماعی و شورش‌ها به ارائه تحلیل از منظر دینی بپردازند. تحلیل معروف حضرت امام راحل درباره آزادی خرمشهر که فرمودند «خرمشهر را خدا آزاد کرد» از این جنس بود.

وی جای تحلیل‌های الهیاتی را در حوادث سال‌های اخیر کشور خالی دانست و گفت: تحلیل‌های دینی و الهیاتی به نسبت تحلیل‌ها و تبیین‌های سیاسی و اجتماعی بسیار بسیار کم هستند.

ایت استاد علوم سیاسی بیان کرد: انقلاب اسلامی ایران تحلیل‌ها و نظریات رایج در عصر خود و در سطح جهان را متحول کرد. در خلاف تقریباً همه جنبش‌های اسلامی در قرن‌های اخیر، افق انقلاب اسلامی چیزی فراتر از سرنگونی یک رژیم در داخل کشور بود و با اصطلاحات رایج در ادبیات سیاسی امروز به‌طور صریح و مستقیم در قرآن کریم وجود ندارد اما کلیات آن‌ها، پیش‌نیازها، آسیب‌ها و تهدیدها و همچنین حد و مرز شیوه مدیریت آن‌ها در قرآن آمده است، نوع نگرش قرآن به انسان و آزادی او اعتراض مدنی را هم در خود دارد و ما نباید اعتراضات را نادیده بگیریم، آنچه قرآن کریم از ما می‌خواهد شنیدن اعتراضات و دادن پاسخ صحیح به آن‌هاست.

حسینی‌رامندی خاطرنشان کرد: در آموزه‌های اسلامی ستون فقرات جامعه دینی و قرآنی، مردم هستند. عدالت این است هر چیزی را در جای خود قرار دهیم و این امر زمانی محقق می‌شود که جایگاه مردم در تحقق عدالت را به‌خوبی بشناسیم.

■ **ضرورت تبیین هرچه بیشتر آرمان‌های انقلاب و جمهوری اسلامی ایران برای نسل امروز**

علی اکبری معلم به تشریح موضوع «جامعه‌پذیری سیاسی و اعتراض» پرداخت و گفت: در وهله نخست باید دید چه نسبتی بین جامعه‌پذیری سیاسی و تعارضات اجتماعی است. طبیعتاً اگر جامعه‌پذیری سیاسی به درستی ایجاد شود می‌تواند به ثبات و آرامش اجتماعی منجر شود.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی بیان کرد: به نظر می‌رسد در نظام جمهوری اسلامی ایران با وجود تلاش‌های خوبی که در امر جامعه‌پذیری سیاسی شده اما در تفهیم جامعه درباره ارزش‌های مندرج نظام کم‌کاری صورت گرفته است.

اکبری معلم اظهار کرد: ایجاد زمینه لازم و فراهم کردن محیطی سالم برای مشارکت مردم در مسائل و رویدادهای سیاسی کشور یکی دیگر از راهکارها برای افزایش جامعه‌پذیری سیاسی در ایران است تا مردم بتوانند به نحو شایسته‌ای در سرنوشت کشور خود ابراز نظر کنند.

■ **اعتراض ممکن است بیشتر از ادراک عدالت ناشی شود تا از عدالت واقعی**

حجت الاسلام احمد اولیایی به تشریح موضوع «اعتراض بر مدار ادراک عدالت» پرداخت و گفت: ادراک عدالت به آنچه مردم در مورد عدالت و ظلم در جامعه می‌پندارند اشاره می‌کند؛ یعنی ممکن است در جامعه‌ای عدالت واقعی وجود داشته باشد اما مردم آن فکر کنند عدالتی وجود ندارد یا برعکس.

وی در پایان خاطرنشان کرد: خطاهای تشخیصی افراد نیز یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار بر ادراک آن‌ها در موضوع عدالت بوده و گاهی افراد تمام موفقیت‌هایی که داشته‌اند را حاصل تلاش‌های شخصی دانسته و تمام شکست‌های زندگی خود را حاصل اقدامات سایر اطرافیان و یا حکومت عصر خود اعلام می‌کنند. این خطاها می‌تواند ادراک فرد از عدالت را تحت تأثیر قرار دهد.

■ **جای تحلیل‌های الهیاتی در بررسی تحولات اخیر کشور خالی است**

حجت‌الاسلام احمد رهدار به بررسی «ضرورت تبیین الهیاتی از بحران‌های اجتماعی» پرداخت و گفت: این انتظار از حوزه‌های علمیه نیز وجود دارد که در هنگام بروز بحران‌های اجتماعی و شورش‌ها به ارائه تحلیل از منظر دینی بپردازند. تحلیل معروف حضرت امام راحل درباره آزادی خرمشهر که فرمودند «خرمشهر را خدا آزاد کرد» از این جنس بود.

وی جای تحلیل‌های الهیاتی را در حوادث سال‌های

حجت‌الاسلام والمسلمین جواد ایروانی، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم اسلامی رضوی تشریح کرد

۴ شرط تفریح مطلوب در نگاه امام رضا(ع)

گستره- است، هرگاه ترک استراحت و تفریح سالم موجب زیان جسمی یا در مورد کارگر و کارمندی که برای دیگری کار می‌کند، موجب کاهش بازدهی در کار شود، مورد نکوهش قرار می‌گیرد.

■ **۲ شرط مطلوبیت تفریح و سرگرمی در نگاه امام رضا(ع)**

دانشیار گروه علوم قرآن و حدیث دانشگاه علوم اسلامی رضوی این گزاره را که هر نوع سرگرمی و لذتی که فرد تمنای آن را دارد، نمی‌تواند مورد تأیید شرع هم باشد، این گونه تشریح می‌کند؛ باید دید تفریح‌های لذت‌بخش با چه شرایطی و در چه چارچوبی مطلوبیت می‌یابد. از روایت‌های مربوط به بحث برمی‌آید اباحه و بعضاً ارزشمندی آن‌ها در گرو تحقق شرایطی است که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌کنیم.

■ **مباح بودن و رفع خستگی**

ایروانی در بیان دو شرط نخست تفریح و سرگرمی می‌گوید: شرط نخست بنابر تصریح روایات این است تفریح و لذت مورد تأیید، در چارچوب مباحات باشد. دومین شرط در خصوص تفریح‌های سالم و لذت‌بخش مورد تأیید و سفارش اسلام، آن‌هایی است که خستگی و ملالت را از آدمی رفع کند و به انبساط و سرزندگی بخشد، به‌گونه‌ای که وی را برای انجام بهتر کار و عبادت مهیا کند. سخن بیش‌گفته از امام رضا(ع)، «وهذه الساعة تقدرون علی الثلاث ساعات» فلسفه تشویق به تفریح سالم را روشن می‌کند. بنابراین، آدمی رفع کند و به انبساط و سرزندگی بخشد، به‌گونه‌ای که وی را برای انجام بهتر کار و عبادت مهیا کند،